

PERSBERICHT
RESULTATEN TEACHING AND LEARNING INTERNATIONAL SURVEY (TALIS) 2013

Na een eerste ronde in 2008, komen er vandaag weer resultaten aan van TALIS, de Teaching and Learning International Survey, een initiatief van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). Dit onderzoek geeft leraren en schoolleiders de gelegenheid hun **percepties en ervaringen** rond een breed spectrum van aspecten (o.a. opleiding en nascholing, klaspraktijk, attitudes ten opzichte van het lesgeven, jobtevredenheid,...) in kaart te brengen.

TALIS bevroegt, aan de hand van internationaal ontwikkelde vragenlijsten, een representatief staal van leraren uit de eerste graad (gewoon) secundair onderwijs en hun schoolleiders in 34 onderwijssystemen. Net als in Denemarken, Finland, Mexico, Noorwegen en Polen is in Vlaanderen beslist om daarnaast ook de leraren (gewoon) lager onderwijs en hun schoolleiders te bevroegen. We kunnen dus vandaag voor beide groepen in beeld brengen hoe de Vlaamse leraren en schoolleiders aankijken tegen de realiteit van hun job en hun school als de omgeving waarin zij dagelijks functioneren. Daarbij komt ook tot uiting dat de standpunten van leraren en schoolleiders niet steeds gelijklopend zijn. Uit een rijkdom aan gegevens pikken we de volgende punten.

Nieuwe leraren worden opgevangen

In Vlaanderen geven heel wat schoolleiders te kennen dat alle leraren die nieuw zijn in de school een beroep kunnen doen op aanvangsbegeleiding: in het lager onderwijs werkt driekwart van de leraren in een school waar aanvangsbegeleiding wordt geboden; in de eerste graad secundair is dat zelfs 93%. Een beperkt aandeel (lager onderwijs 7% en eerste graad secundair 2%) werkt in een school waar aanvangsbegeleiding enkel beschikbaar is voor wie nieuw is in het lerarenberoep. Scholen lijken, in de eerste graad secundair onderwijs nog beduidend meer dan in het lager onderwijs, duidelijk te investeren in het begeleiden van hun nieuwe leraren. Ook in internationaal perspectief is dit een positieve vaststelling. Enkel in Nederland en Engeland wordt, wat het lager secundair onderwijs betreft, even vaak als in Vlaanderen aanvangsbegeleiding aangeboden.

Aanvangsbegeleiding neemt in Vlaanderen verreweg het vaakst de vorm aan van mentoring; een nieuwe leraar krijgt dus vaak een meer ervaren collega als 'steun en toeverlaat'.

Welke ervaringen hebben de leraren zelf met die aanvangsbegeleiding? In de eerste graad SO geeft 43% van de leraren aan te hebben deelgenomen aan (één of andere vorm van) aanvangsbegeleiding; in het lager onderwijs is dat 19%, heel wat lager dan de schoolleiders rapporteren. Een gedeeltelijke verklaring is dat de schoolleiders aan de huidige situatie refereren; bij het lerarenkorps zijn heel wat mensen al langere tijd aan de slag waardoor zij niet of niet noodzakelijk hebben kunnen genieten van het huidige aanbod. We kijken daarom even van naderbij naar de groep leraren met minder dan vijf jaar ervaring. In deze groep liggen de betreffende aandelen een stuk hoger: 68% in de eerste graad secundair en 44% in het lager onderwijs.

Toch blijft er nog steeds een aanzienlijk verschil tussen de beide gezichtspunten. Een verklaring hiervoor wordt door TALIS niet rechtstreeks geboden... Wordt het aanbod niet aangenomen door alle leraren? Of wordt aanvangsbegeleiding niet op dezelfde manier gepercipieerd door leraar en schoolleider?

De basisopleiding van de leraar en de schoolleider

Het vereiste diploma voor een volledig gekwalificeerde start als leraar in het Vlaams lager onderwijs en in de eerste graad van het secundair onderwijs bevindt zich op het niveau van de professionele bachelor. Een professionele bachelor is dan ook het diplomaniveau dat we onder Vlaamse leraren het vaakst terugvinden als

het hoogst behaalde: 93% in het lager onderwijs en 84% in de eerste graad secundair. TALIS 2013 toont (opnieuw) aan dat in vele andere onderwijssystemen een grote meerderheid van het onderwijzend personeel beschikt over een diploma op het niveau van master.

Een gelijkaardige vaststelling doen we wat betreft de schoolleiders; ook zij hebben vaak een professionele bachelor als hoogst behaald diploma. Gezien het feit dat schoolleiders in Vlaanderen zeer dikwijls gerekruteerd worden uit de lerarenpopulatie, is dit veel sterker het geval in het lager onderwijs. 10% van de schoolleiders in het Vlaams lager onderwijs geeft aan een diploma te hebben op masterniveau; internationaal gaat dit gemiddeld over 81%. De eerste graad secundair onderwijs maakt vaak deel uit van een school die ook de tweede en de derde graad aanbiedt; zo zien we dat 59% van de schoolleiders eerste graad SO een masterdiploma heeft behaald (tegenover 92% internationaal).

Blijven ontwikkelen als leraar en als schoolleider

Naast een stevige basisopleiding en de aanvangsbegeleiding aan het begin van de loopbaan, is een voortdurende professionele ontwikkeling gedurende de verdere carrière cruciaal. In Vlaanderen geven heel wat leraren (in beide onderwijsniveaus bijna 90%) aan dat ze in de voorbije 12 maanden aan professionele ontwikkeling hebben gedaan. Het volgen van cursussen of workshops, een zeer traditionele vorm van professionalisering, is in beide groepen duidelijk het populairst (van driekwart van de leraren in lager onderwijs tot bijna 80% in de eerste graad SO). Vlaanderen leunt hiermee aan bij de internationale gemiddelden. De meeste andere vormen van professionalisering komen in Vlaanderen echter minder vaak in beeld.

Wat de deelname op zich betreft, zit het dus vrij goed. Maar datzelfde kan niet gezegd over de intensiteit van deze deelname. Gemiddeld besteedde een leraar in de voorbije 12 maanden 3 dagen aan professionele ontwikkeling. En dat is, zowel vanuit een puur Vlaams perspectief als internationaal vergeleken, weinig. Deze situatie is trouwens, voor de eerste graad SO, zeer gelijkaardig aan de situatie uit 2008.

In Vlaanderen bestaat bij leraren ook weinig behoefte aan professionele ontwikkeling. Bovendien stellen we vast dat in 2013 duidelijk minder leraren eerste graad SO aangeven nood te hebben aan (meer) professionele ontwikkeling dan in 2008.

Het stellen van een soortgelijke vraag aan de schoolleider levert eenzelfde beeld op: met een deelname aan professionele ontwikkeling van 92% van de schoolleiders lager onderwijs tot zelfs 97% van de schoolleiders eerste graad SO doet Vlaanderen het uitstekend; maar dit wordt opnieuw gecombineerd met een, internationaal perspectief, lage intensiteit.

Werken leraren samen?

Een leraar brengt een groot deel van zijn professioneel leven 'alleen' door; dat blijkt duidelijk uit de nieuwe TALIS-resultaten. Verbazend is dat uiteraard niet, maar het valt toch op dat er tussen Vlaamse leraren minder vaak wordt samengewerkt dan in de andere onderwijssystemen waarover TALIS gegevens aanreikt.

Samenwerken kan op heel wat manieren; bijvoorbeeld door les te geven in teams waarbij een nieuwe leraar wordt bijgestaan door een meer ervaren collega. In Vlaanderen zien we deze vorm van aanvangsbegeleiding echter zelden opduiken in zowel het lager onderwijs als de eerste graad secundair (resp. 10% en 12% van de leraren werkt in een school waar de schoolleider aangeeft dat er in teams wordt lesgegeven als vorm van aanvangsbegeleiding). Het internationaal TALIS-gemiddelde daarentegen bedraagt voor beide onderwijsniveaus 53%.

Ook professionele ontwikkeling kan via samenwerking met collega's. Deelname aan lerarennetwerken is hiervan een duidelijk voorbeeld; ook hier blijkt deze specifieke vorm van professionele ontwikkeling in Vlaanderen minder vaak voor te komen.

Vlaamse leraren geven elkaar ook niet zo vaak feedback; in beide onderwijsniveaus geeft ongeveer één vijfde van de leraren aan feedback te krijgen van een collega-leraar. Vlaamse leraren ontvangen vooral feedback vanwege hun schoolleider (80% in het lager onderwijs; 70% in de eerste graad SO).

Het is dan weer positief dat, bij zo'n driekwart van de leraren, het samenwerken met andere leraren wordt meegenomen als thema in de feedback. Toch is ook dit resultaat lager dan het internationale gemiddelde.

Gewaardeerd door de maatschappij?

Wanneer gepeild wordt naar hun jobtevredenheid, zijn de Vlaamse leraren meestal positief over zowel de huidige werkomgeving als hun beroep in het algemeen. Dit beeld verandert wanneer de vraag wordt gesteld naar de mate waarin zij zich maatschappelijk gewaardeerd voelen. Niet eens de helft van de leraren (45%) is ervan overtuigd dat het lerarenberoep maatschappelijk gewaardeerd wordt.

We dienen hierbij wel op te merken dat de Vlaamse resultaten op dit punt ver boven de internationale gemiddelden uitsteken. Enkel in Finland, waar men de traditie heeft zeer selectief te zijn in de lerarenopleiding en dit ook een masteropleiding betreft, geven de leraren beduidend vaker aan dat leraren op maatschappelijke waardering kunnen rekenen.

De taak van een schoolleider

Een schoolleider combineert dagelijks een veelheid aan rollen: personeelszaken behartigen, het schoolbudget beheren, communiceren met ouders ,.... Het opnemen van onderwijskundig leiderschap is ongetwijfeld een belangrijk element in dit geheel, maar blijkt in Vlaanderen minder evident dan gemiddeld in de in TALIS opgenomen onderwijssystemen: taken die typisch zijn voor onderwijskundig leiderschap komen in Vlaanderen minder aan bod. Vooral in de eerste graad SO zien we een beduidend verschil met de meeste andere onderwijssystemen.

Ook uit de rapportering van hun tijdsbesteding komt naar voor dat Vlaamse schoolleiders relatief wat minder tijd besteden aan taken die verband houden met lesgeven en het curriculum.

Praktische informatie

Voor meer informatie kan u terecht bij:

Universiteit Antwerpen

Instituut voor Onderwijs- en Informatiewetenschappen

Onderzoeksgroep Edubron | www.edubron.be

Venusstraat 35 – 2000 Antwerpen

GSM: 0479 42 32 73 (promotor-woordvoerder prof. dr. Peter Van Petegem)

GSM: 0496 03 16 04 (promotor prof. dr. Jan Vanhoof)

Departement Onderwijs & Vorming

Afdeling Strategische Beleidsondersteuning

www.ond.vlaanderen.be/obwpo/links/talis

Jeroen Backs: 02/553.95.63

Isabelle Erauw: 02/553.95.92